20. ZBOŽNOST PRAKTICKY

Už v dětství jsem toužil být badatelem a vynálezcem, ale rozhodně jsem se nechtěl stát vědcem (viz. svědectví: Proč je vosa uprostřed zaštípnutá? www.biblevkapcevody.cz).

Nějak jsem tušil, že bádat budu moci i jako výtvarník. Pro svůj obor scénografie jsem se rozhodl už v dětství hned v 1. třídě (1961) na podkladě shlédnutí filmu "Baron Prášil" od režiséra a výtvarníka Karla Zemana.

Své dětské předsevzetí jsem neopustil, trpělivě jsem šel za svým snem stát se někým jako je Karel Zeman. Opravdu se mi podařilo vystudovat scénografii na střední i na vysoké škole. Neopustila mne však ani ta dětská touha bádat. Bůh mi dnes vlastně plní i tento můj dětský sen. Jak už jsem uvedl v první kapitole, rozhodl jsem se vypátrat o čem je vlastně Bible. I dnes totiž mohu objevovat "nové kraje" a nepotřebuji k tomu jezdit třeba někam do džungle v Africe. Bible sama je dostatečným materiálem k dobrodružnému bádání a jsem si jist, že Bůh sám takovou touhu i snahu vítá a podporuje.

Zpočátku se mi moc nedařilo se v Bibli vyznat a pochopit její význam a smysl. Neměl jsem moc rád takové řeči, že "Bible je milostný dopis od Boha jenom pro Tebe!" Připadalo mi to příliš naivní až nátlakové, skoro až ideologické jako na pionýrském táboře. "Jenom takto ji musíš číst a bádat v ní se zakazuje!"

Ale protože i církev je také taková džungle a badatel v ní se nesmí divit, když mu třeba něco začne lézt po noze (na nervy), nebo i skočí za krk. Badatel přeci nepřichází džungli kritizovat nebo předělávat. Proto jsem bádal i v takových informacích a bral je vážně.

Z Písma jsem nejméně chápal Žalmy. (Toto slovo neznamená žalozpěvy, jak jsem si zprvu myslel, ale chvalozpěvy, tj. oslavné písně chval a uctívání.) Starosti mi dělal zláště Žalm 119, který oslavuje a velebí Boží slovo skoro ve všech svých 176 verších a přitom nedefinuje které? Desatero to asi nebude, protože tento Žalm nepřipomíná žádné z jeho přikázání. Jakoby Bible byla Božím slovem, které mluví o jiném Božím slově, které tu bylo na počátku Stvoření světa, které však nelze vyslovit. Ještě jsem nechápal, že se musím osobně setkat s Kristem, abych se tak setkal s živým Božím slovem. Proto máme sytit svou mysl Božím slovem z Písma, abychom se lépe setkali s živým Kristem. On sám je to živé Boží slovo, které bylo na počátku a které se pak stalo tělem.

Vzpomínám si, jak jsem jednou v prvním roce víry zašel do libereckého antikvariátu a modlil se: "Bože prosím ukaž mi, jakou knížku si mám teď přečíst, které bych porozuměl a která by mne potěšila." Oko mi padlo na knížku "Co víte o filosofii 19. století". Řekl jsem si: "19. století je stoletím páry a velkých vynálezů, to by mohlo být ono." Vzal jsem ji do ruky a namátkou otevřel na straně 248 a oko mi padlo přímo na výrok: "... jako starozákonní Job ...". Knížka stála pouhých 5 korun, tak jsem si ji koupil a odnesl domů. Z četby jsem však neměl vůbec žádnou radost, výrok o Jobovi se týkal poněkud výstředního filosofa Sörena Kierkegaarda, ale intenzivně jsem vnímal, že mi Pán ke čtení nežehná. Pak teprve mne napadlo, že mám asi číst přímo Joba (to je jedna z knih Bible). Pán mi splnil mé přání a vyslyšel mou modlitbu v antikvariátě, kniha Job mne opravdu velice nadchla a potěšila, bylo to přesně to, co jsem si přál.

Toto čtení knihy Job sice hodně souznělo s mým badatelským a filosofickým způsobem myšlení, ale zatím jen málo napomáhalo tomu, jak vnímat Bibli jako zdroji své Zbožnosti. V kázáních se často mluvilo o tom, že se máme Božím slovem sytit.

Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst. Mat 4:4

Chápal jsem to tak, že se asi jedná o jiný druh přijmu informací, než je jen čtení biblických příběhů, ač vypovídají mnohé o našich životech, nebo přemýšlení o různých filosofických a teologických principech apod. Uvěřil jsem tomu, že to funguje a začal jsem aplikovat Boží slovo Písma jako pokrm. V plné důvěře Ježíši Kristu jsem očekával, že to potvrdí

svou mocí a že sám své Slovo začne proměňovat v mé mysli tak, aby byla otevřenější pro věci Božího království a pro slyšení Ducha svatého.

Obklopil jsem se různými biblickými verši, abych je měl denně na očích. Na prázdnou stěnu v kuchyni jsem si vylepil kartičky zhruba formátu A5, vystřihal jsem je do tvarů zjednodušených renesančních a barokních kartuší. Svým výtvarným rukopisem jsem je popsal vybranými verši z Písma tak, aby byly čitelné od stolu, kde jsem každý den snídal i večeřel. Takto jsem je "jedl" společně se svým jídlem od stolu v kuchyni. K tomuto účelu se zcela nečekaně začaly lépe hodit právě verše ze Žalmů, než dramaticky vyhrocené dialogy Joba se svými "přáteli".

Toto je ukázka několika vybraných veršů, které jsem si vyvěsil na zeď:

Ano, dobrota a milosrdenství provázet mne budou všemi dny mého žití. Ž. 23:6

Jen on je má skála, má spása, můj nedobytný hrad, mnou nikdy nic neotřese.

Ž. 62:3

Odlož hněv a zanech rozhořčení, nevzrušuj se, ať se nedopustíš zlého. Ž. 37:8

Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvěcuje moji stezku. Ž. 119:105

Takových veršů jsem měl stále před očima asi 20 a když jsem je už dobře znal a začaly mne nudit, vyměnil jsem je. Kombinoval jsem je také s verši z Nového zákona:

Spasení je Boží dar, není z vašich skutků, takže se nikdo nemůže chlubit. Ef. 2:9

Dostal jsem moc šlapat po hadech a štírech a po veškeré síle nepřítele tak, že mi v ničem neuškodí. podle Luk. 10:19

Nemožné u lidí je u Boha možné.

Luk. 18:27

Pokoj Boží, převyšující každé pomyšlení, střeží mé srdce i mysl v Kristu Ježíši.

Fil. 4:7

Opravdu to pomáhalo v mnoha ohledech. Ne jen jako účinné antidepresivum, ale i jako mocný nástroj k vytěsňování vulgarismů z řeči a nečistých představ z mysli.

Věděl jsem, že mne nejprve čeká boj s vlastním hříchem, než budu moci naplnit svou vizi. (Zjistit, o čem je vlastně Bible a tvůrčím způsobem předat dál.)

Myslím si, že je dobré i užitečné, mít nějakou vizi pro zbývající život hned od začátku cesty víry i kdybych ji časem měl pozměnit, neboť je vždy velkou motivací k úsilí o vyšší osobní Zbožnost a zápas s HŘÍCHEM.

Začal jsem používat Boží slovo také jako mocnou zbraň proti démonickým útokům, když mne satan chtěl strhávat zpátky do HŘÍCHU. Ježíš sám je skrze Ducha svatého tím naším vítězstvím. On také na poušti bojoval se satanovým pokušením tím, co je psáno, tedy psaným slovem Božím, které je v biblické symbolice přirovnáváno k meči Boží zbroje:

Přijměte také přilbu spasení a meč Ducha, jímž je slovo Boží.

Ef. 6:17

V tomto duchovním boji nám také hodně pomáhá, když se podle Božího slova modlíme. Je ne jen dovoleno, ale i velmi doporučeno si některé verše z Písma přizpůsobit do první osoby jako proklamativní vyznání do své osobní situace. Takto jsem se (na doporučení jedné americké knížky) velmi účinně začal modlit Žalm 91 a to tak dlouho, až jsem ho uměl nazpaměť a jsem i dnes stále připraven ho kdykoliv okamžitě "tasit" jako zbraň:

Kdo v úkrytu nejvyššího bydlí, přečká noc ve stínu Všemocného. Říkám o Hospodinu: "Mé útočiště, má pevná tvrz je můj Bůh, v nějž doufám. Vysvobodí mne z osidla lovce, ze zhoubného moru. Přikryje mě svými perutěmi, pod jeho křídly mám útočiště, pavézou a krytem je mi jeho věrnost. Nelekám se hrůzy noci ani šípu, který létá ve dne. moru, jež se plíží temnotami, nákazy, jež šíří zhoubu za poledne. Byť jich po mém boku padlo tisíc, byť i deset tisíc mně po pravici, mne nestihne nic takového, ale na vlastní oči to spatřím, uzřím odplatu, jež stihne svévolníky."

Poslední řádek chápu již v novozákonním smyslu, nejedná se už o lidské nepřátele, těm naopak dnes žehnáme a modlíme se za jejich spasení a nechceme tudíž vidět jejich odplatu. Jde o duchovní síly temnoty, které usilují zmařit vše, co křesťané dělají.

Nevedeme svůj boj proti lidským nepřátelům, ale proti mocnostem, silám a všemu, co ovládá tento věk tmy, proti nadzemským duchům zla. Ef. 6:12

Asi tak v desátém roce svého křesťanského života jsem se znovu k tomuto principu vrátil a vyrobil si malé notýsky plné vybraných veršů z Písma i s proklamativními modlitbami v první osobě. Nosil jsem je stále v kapse a kdykoliv bylo třeba, nebo byla vhodná chvíle, tak jsem je stále četl a vyznával do duchovního světa nad svým životem.

Po dalších pěti letech přišlo do naší církve nové mocné pomazání k vyučování v modlitbě vyznávání, tentokrát už ne jen z vybraných veršů Písma, ale přímo četbou celých pasáží z Nového zákona, hlavně z Pavlových epištol, ale i z evangelií. Takto se četba Písma přímo propojila s modlitbou v konkrétním čase. Pán to potvrzoval mocným požehnáním.

Objevili se přímo "virtuozové" v této dovednosti, hlavně mezi mladými, na které jsem já už

neměl. Na venek jsem v církvi nikdy v projevech Zbožnosti nevynikal. Uvěřil jsem až ve svých 36 letech a dlouhou dobu jsem platil spíše za problémáře, který stále zápasí s kdečím (alkohol, deprese), z čehož už ostatní byli většinou dávno venku.

Přicházeli do církve mladí lidé, kteří už po pár letech víry uměli dát "prorockou chválu", tj. zpěv v okamžité improvizaci v melodii i textu inspirovanou přímo Duchem svatým. Dodnes nechápu, jak to mohli dělat. Stejně tak někteří mladí lidé v církvi už znali Nový zákon tak dobře, že jim stačilo otevřít Bibli na jakémkoliv místě a hned rozbalili celý vějíř modliteb, které jim na základě sledovaného textu přicházely na mysl a to ne jen za vlastní osobu, ale i za věci veřejné.

Takto se to ale v církvi nevyžadovalo od všech. Nám starším lidem se to většinou moc nedařilo a nikdo nám nic nevytýkal. Pán mi ale řekl, že to mám zkoušet, tak jsem to dělal. Právě při jednom takovém soukromém domácím vyznávání podle Písma se mne Pán dotkl mocným způsobem, který pak zcela změnil můj dosavadní život. Zrovna když jsem se modlil podle epištoly Koloským:

Jestliže jste spolu s Kristem zemřeli mocnostem světa, proč si necháváte předpisovat: neber to do rukou, nejez, nedotýkej se – jako byste stále ještě byli v moci světa?

Kol. 2:20-21

a zrovna když jsem nahlas vyznával: "...kdo mi může říct: neber to do rukou..." tak v tom mi Pán řekl potichu do mysli: "**Tužku!**" Toto jediné slovíčko pak zcela změnilo mé veškeré další celoživotní nasměrování. Nejdříve jsem tomu nechtěl uvěřit. Modlil jsem se: "Pane, opravdu jsi mi chtěl říci, že mi nikdo nemůže nařizovat, kdy smím vzít do ruky tužku?"

Přesně jsem vnímal, co tím Pán myslel. Celých 15 let jsem sloužil svou výtvarnou hřivnou ve všem, co bylo v církvi potřeba udělat. Byl by to celý seznam všelijakých pomůcek pro "nedělku", pro letní tábory, pro Základní školu, nebo pro různá pódiová představení. Byla to však služba vždy jen pro aktuální potřeby církve, ale nikdy vlastní umělecká tvorba.

Když jsem se zpočátku pokoušel malovat křesťanské obrazy, neměl jsem v tom pokoj a to takový, že jsem některé i zničil. Znamenalo to snad, že po 15 letech víry již nejsem v moci světa a sám Bůh mne vyzývá, že mám začít svobodně tvořit?

Myslím, že to bylo v roce 2005 a to mi bylo už 51 let. Modlil jsem se za to, abych se rozhodl správně. Když už totiž jednou vypluji z bezpečného přístavu jako Krištof Kolumbus vstříc neznámému dobrodružství, nechtěl bych to vzdát a v půli cesty se vracet. Nechtěl jsem znovu prožívat ten neklid z umělecké tvorby jako na úplném začátku víry. Znovu bych to už asi nezvládl, abych se pustit do rozsáhlého díla ještě o něco později ve stáří.

Během pár týdnů jsem se dal do práce a začal svůj projekt scénografických biblických map nazvaných: "Bible v kapce vody".

Pro téma této kapitoly je důležité, že první impulz k této umělecké tvorbě přišel od Pána právě při aplikaci a budování Zbožnosti způsobem propojení čtení Písma s modlitbou v proklamativním vyznávání Božího Slova. Duch svatý potvrzuje obojí a jedná při tom.

Na Duchu svatém však přeci jen záleží o něco víc, než jen na Písmu a modlitbě. Duch svatý hledí k srdci a potvrzuje osobní vztah s Kristem, který také sám zprostředkovává.

Při všech třech aplikacích Písma jako duchovního pokrmu jsem si všiml stejného úkazu. Ať to bylo na úplném počátku s kartičkama na zdi v kuchyni, nebo později s notýskama v kapse, nebo i před pár lety při výukové "kampani" proklamativního vyznávání z Písma v církvi, vždy jsem prožíval jisté období vrcholného pomazání Boží mocí se silnými emocionálními prožitky, které pak vždy po pár měsících ustupovaly až zmizely téměř úplně. Všiml jsem si toho hlavně u těch notýsků, ale potom i v církvi.

Jednou jsem přišel na odpolední biblickou hodinu a byl jsem zrovna pod silným tlakem a v depresi. Sáhl jsem tedy do kapsy, vytáhl notýsek, otevřel a ještě dříve, než jsem něco vyznal, padla na mne "Boží sláva". Zaplavilo mne okamžitě příjemné teplo, jako kdyby po mé duši kanul teplý med, až mi vyhrkly dojetím slzy z očí. Deprese byla okamžitě pryč. Dodatečně jsem tedy ještě něco odvyznával ze svého notýsku, ale už to nebylo nutné.

Tentýž jev později sdílel také pastor pražského sboru naší církve, kde jsem byl jednou v létě na návštěvě na jejich sdílecích skupinkách na zahradě. Také se, jako já, divil tomu, že to na něj padá ještě dřív, než začne z Písma vyznávat. Pán tou dobou dával jakousi mocnou konjunkturu svého pomazání do našeho vyznávání a někdy dokonce dříve, než jsme začali. Pak to ale postupně sláblo a uvadalo. Notýsky mi kdysi zplaněly téměř úplně a naráz, aniž bych si byl vědom nějakého závažného hříchu. Každý ale může mít odlišnou zkušenost podle své osobní situace. Tehdy jsem tomu vůbec nerozuměl. Rozhodně si nemyslím, že by tu euforii způsobovala jen nějaká psychologická autosugesce, nebo podmíněný Pavlovův reflex. Autosugesce rozhodně nedokáže tak snadno odstranit depresi a napodobit známé a ověřené projevy Ducha svatého a Pavlovův reflex si není možné vypěstovat během pár týdnů vyznáváním Písma, stejně tak nemůže naráz zplanět. Můj výklad je v podstatě dvojí. Za prvé: Pán nechce, abychom se stali závislými jenom na emocionálních prožitcích. Bůh potvrzuje naše vyznávání Božího slova i jinak, ne jenom okamžitým vyplavením endorfinů do mozku, ale třeba i změnou nebo zlepšením naší celkové životní situace apod. A za druhé a to je důležitější: Boha si nelze strčit do kapsy. Tehdy jsem si opravdu myslel, že mám naprosto dokonalou univerzální zbraň, že mohu kdykoliv sáhnout do kapsy pro "veršík" jako po pilulkce (nebo deringeru) a očekávat, že bude okamžitě po stresu. Pán to jistě rád nějaký čas potvrzoval, hlavně pro nás slabší ve víře podle míry naší duchovní dospělosti. Ale když Pán uvidí, že si na to příliš zvykáme a bereme to už jako samozřejmost bez hlubšího osobního vztahu s Kristem, odejme nám to, abychom ho znovu a lépe hledali.

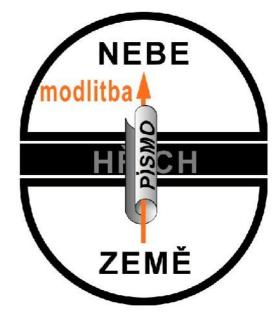
Jak to říkal kdysi Watchman Nee: Bůh žárlí i na ty věci, které nám sám dal a po čase nám je bere, neboť po nás touží více a těsněji, aby se sám osobně mohl stát všemi duchovními věcmi našeho života. Mluvím hlavně o emocionálních prožitcích při vyznávání Božího slova a ne o všech projevech Boží moci v našem životě.

Stejně, jako Zbožnost nelze budovat pouze rozumovým poznáním, tak ani příjemné pocity nejsou zárukou láskyplného vztahu. Pán dává obojí a příjemné pocity k tomu patří také, ale růst do Kristova charakteru je přeci jen ještě něco jiného.

Někteří třeba skoro žádné prožitky Boží slávy nemají a přesto věrně vyznávají Boží slovo, ti pak na nich nebudou závislí a ve vztahu mohou být stabilnější. Vyznávání Božího slova by se mělo stát samozřejmostí jak s prožitky, tak i bez nich.

Jak si představit součinost Písma s modlitbou a Duchem svatým prizmatem První věty Bible na pozadí vztahu NEBE a ZEMĚ ukazuje toto schema:

Písmo je kvůli existenci HŘÍCHU jediným komunikačním kanálem mezi NEBEM a ZEMÍ, tedy mezi Bohem a člověkem. Před HŘÍCHEM člověk v ráji Písmo nepotřeboval, neboť Boha vnitřním zrakem viděl a jeho přítomnost bezprostředně vnímal a mohl s ním komunikovat kdykoliv, přímo a nerušeně.

Duch Boží ani dnes sám pro sebe Písmo nepotřebuje k tomu, aby mohl inkognito působit svou mocí na ZEMI a to v jistém smyslu i v pohanech. Kdyby tomu tak nebylo, život na ZEMI by rychle zanikl. Ke své komunikaci s člověkem však i Duch svatý Písmo potřebuje, vždyť jej kvůli tomu sám inspiroval.

Poznání HŘÍCHU, Kristova oběť za všechny hříchy světa, smlouva ke spasení, naplnění Duchem svatým a proměna do nebeské identity, nic z toho bychom bez Písma sami nezjistili a nepoznali.

Písmo je pro nás také zdrojem poznávání nečekaných souvislostí s vesmírem, přírodou, i lidskou společností, které nám sám Duch svatý pomáhá s pomocí Písma odhalovat.

Písmo je také kanálem Boží moci i opačným směrem od ZEMĚ do NEBE prostřednictvím modliteb a chval. Pán někdy vyslýchá i velmi pošetilé, přízemní až troufalé modlitby čerstvě obrácených křesťanů, kteří ještě Písmo neznají. Pán hledí především k srdci a reaguje na upřimnost začínající víry. Pak nás ale vede k tomu, aby i naše modlitby (a chvály) byly pokud možno prorocké, tedy inspirované a nesené Duchem svatým, které už nesmějí být v rozporu s Písmem.

Samotné Písmo však nestačí, ten kdo vytváří vztah a kdo dává moc k veškerému duchovnímu životu je pouze Duch svatý sám.

Litera zabíjí, ale Duch dává život.

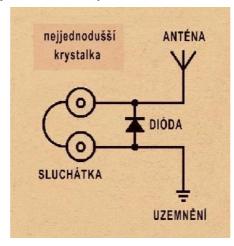
2.Kor. 3:6

Přestože apoštol Pavel vstahoval tento verš pouze k Desateru Božích přikázání, je všeobecně v církvích chápán k celému Písmu, jako varování před pouhým teologickým, filosofickým nebo historickým chápáním Písma bez očekávání na Ducha svatého.

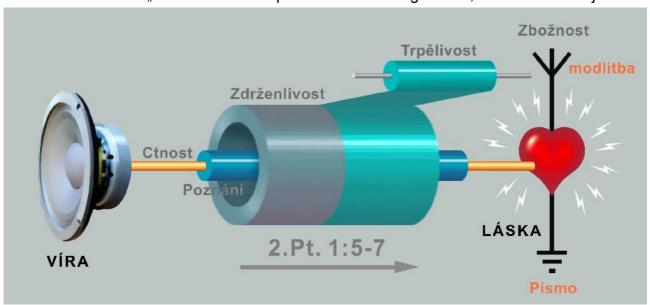
Pokud nedojde k zázraku, což se prý občas stává i při tomto přístupu k Písmu, může jeho pravý smysl zůstat uzavřen a stane se jen mrtvou literou, která sama o sobě život nedává. Proto jsem Písmo do schematu NEBE - ZEMĚ zakreslil jako dutý svitek pergamenu, který je průchozí oběma směry pro Boží "dech života". Takto je snad možno lépe a snadněji pochopit pravý význam Písma a práce Ducha svatého s ním.

Zbožnost v elektrické metafoře

Abych zůstal věren své elektrické metafoře pro 2Pt 1:5-7 až dokonce, přemýšlel jsem, jak teď nejlépe vyjádřit Zbožnost. Protože se již jedná o ryze nadpřirozenou věc, bude snad nejvýstižnější napojit celý agregát na rádiové vlny. Vzpoměl jsem si, jak jsem jako školák dostal od jednoho staršího kamaráda asi 2cm velkou diodu z rádia a plánek, jak si z ní s pomocí sluchátek vyrobit nejjednodušší krystalku, kterou už nelze více zjednodušit.

Táta někde ve sklepě našel stará radistická sluchátka ještě z války a dal mi je. Jeden drát jsem připevnil k ústřednímu topení jako uzemnění a druhý nechal viset z okna jako anténu a bylo to. Příjem signálu z nejbližšího vysílače byl zajištěn i bez napájecího zdroje a ladění frekvencí. Slabé napětí mezi atmosférou a zemí stačilo k tomu, abych slyšel, co nebylo vidět. Zrovna dávali "Horu Staccato" v podání Karla Krautgartnera, ale to už nevím jistě.

S celým "agregátem" všech atributů, které podle 2Pt1:5-7 máme přidávat ke své víře, je to podobné. Zbožností se již napojujeme přímo na NEBE. Je třeba zapojit i vertikální směr, zatím jsme jen zabezpečovali horizontální propojení mezi naším nitrem a povrchem těla, tedy mezi srdcem a našimi ústy. Teď je třeba zabezpečit také přímé spojení s NEBEM.

Naše srdce je tím nejlepším polovodičem (diódou), který dokáže rozlišit Bohem vysílané informace od ostatního duchovního šumu v ponebesí, ovšem potřebujeme mít k tomu dobrou anténu i uzemnění. Obojí znamená mít Zbožnost.

Tou anténou není jen modlitba, ale i Trpělivostí vycvičené vnitřní smysly otevřené ke slyšení a vedení Duchem svatým.

Přesnou vertikalitu a nasměrování této antény k NEBI zajistí pouze pevné ukotvení na ZEMI (uzemnění) v Písmu.

Sluchátka krystalky nebo reproduktor na obrázku 2Pt1:5-7 mohou znamenat dvě odlišné věci, ale vždy by mělo být něco slyšet.

Sluchátka mohou znamenat to, co nám Pán říká potichu šeptem jen do našeho nitra.

Výsledkem správného používání modlitby i četby Písma bude, že uslyšíme toho, kterého nevidíme.

Reproduktor na druhém obrázku je obrácen zpět k výchozímu bodu cesty, tak znázorňuje naše osobní svědectví lidem, ze kterých jsme vyšli a vůbec celkové zvěstování evangelia ve veřejném prostoru světa.

Co vám pravím ve tmě, řekněte na světle; a co slyšíte šeptem do ucha, vyhlašte na střechách.

Mat 10:27 (KMS)

Slyšení Ducha svatého v našem nitru, prorocká modlitba k Bohu i mluvení na veřejnosti o Božích věcech, to vše by mělo být pokud možno ve vzájemném souladu a vedeno Duchem svatým. A k tomu všemu potřebujeme Zbožnost.

HLAVNÍ MYŠLENKY TÉTO KAPITOLY:

Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst. Mat 4:4

Zrovna když jsem nahlas vyznával z Písma: "...kdo mi může říct: neber to do rukou..." (Kol. 2:21) tak mi Pán řekl potichu do mysli:

"Tužku!"

Toto jediné slovíčko pak zcela změnilo mé veškeré další celoživotní nasměrování.

Písmo je kvůli hříchu jediným komunikačním kanálem mezi NEBEM a ZEMÍ, mezi Bohem a člověkem.

Bez hříchu člověk v ráji Písmo nepotřeboval, neboť Boha vnitřním zrakem viděl a jeho přítomnost bezprostředně vnímal a mohl s ním komunikovat kdykoliv, přímo a nerušeně.